

1981/82:111

Tisdagen den 30 mars

Kl. 15.00

1 § Justerades protokollet för den 22 innevarande månad.

2 § Upplästes följande inkomna skrivelse:

Till riksdagen

Som jag nu inte längre är medlem i vänsterpartiet kommunisterna ber jag härmed att få bli befriad från uppdraget som riksdagsersättare.

Farsta den 26 mars 1982

Per Kågeson

Denna avsägelse godkändes.

3 § Förlängd motionstid

Anf. 1 HANS WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Jag hemställer, med hänvisning till instundande påskhelg, att kammaren för proposition 151, om åtgärder mot försurningen, måtte bevilja en med två dagar förlängd motionstid, alltså t. o. m. den 16 april.

Denna hemställan bifölls.

4 § Meddelande om svar på interpellation 1981/82:164

Anf. 2 Utrikesministern OLA ULLSTEN:

Herr talman! Med hänvisning till riksdagsordningen 6 kap. 1 § vill jag meddela att jag ej kommer att besvara Bonnie Bernströms interpellation om situationen för judarna i Sovjetunionen inom de angivna fyra veckorna.

Jag har för avsikt att besvara interpellationen fredagen den 23 april kl. 09.00.

Tisdagen den
30 mars 1982

*Om behandlingen
av oppositionella
i Argentina*

5 § Svar på fråga 1981/82:298 om behandlingen av oppositionella i Argentina

Anf. 3 Utrikesministern OLA ULLSTEN:

Herr talman! Hans Petersson i Hallstahammar har frågat mig vad jag tänker göra för att förmå Argentinas regering att redogöra för de "försvunnas" öde, och – om de är vid liv – få dem frisläppta.

Att låta människor försvinna är en form av terror mot den egna befolkningen som kommit att användas av allt fler regimer under de senaste åren. Detta gäller särskilt i en rad länder i Latinamerika. Sverige har vid skilda tillfällen sökt väcka en internationell opinion mot denna avskyvärda form av brott mot de mänskliga rättigheterna. Regeringen tog senast upp ämnet i ett anförande under förra årets generalförsamling i FN.

Sverige har också aktivt stött upprättandet av den särskilda arbetsgrupp med uppgift att utreda enskilda försvinnanden som sedan 1980 verkar under FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna. Vid kommissionens senaste möte i februari i år gav Sverige i egenskap av observatör, i anslutning till en utförlig redogörelse för svenska regeringars syn på problemen kring försvunna människor, fortsatt stöd för arbetsgruppens verksamhet. Regeringen kommer att även i fortsättningen arbeta för att skapa internationell opinion emot denna grova form av brott mot mänskliga rättigheter.

När det gäller "de försvunna" i Argentina har Sverige som bekant haft särskild anledning att utöva påtryckningar mot bakgrund av bortförandet av Dagmar Hagelin i Buenos Aires den 27 februari 1977. Jag har tidigare haft tillfälle att i kammaren redogöra för regeringens handläggning av detta ärende. Ingen möda har sparats från svensk sida för att åstadkomma klarhet i vad som hänt Dagmar Hagelin. Vi måste med beklagande konstatera att dessa ansträngningar hittills varit resultatlösa. Påtryckningarna på den argentinska regeringen kommer emellertid att fortsätta.

Anf. 4 HANS PETERSSON i Hallstahammar (vpk):

Herr talman! Min fråga är föranledd av det faktum att det blir allt vanligare med "försvinnanden" i vissa latinamerikanska länder som är styrda av militärjuntor. Vi känner till mödrarna på Plaza de Mayo, som varje torsdag samlas framför regeringsbyggnaden i Buenos Aires för att demonstrera sin sorg och vrede över att tusentals försvunnit. Så sent som i förra veckan hölls där återigen en demonstration, som samlade 4 000 klagande mödrar. Man beräknar att det under en tid av sex sju år har försvunnit ca 30 000 människor i Argentina.

Min fråga är också föranledd av att det har blivit känt att motståndskämpar från andra länder i Sydamerika, bl. a. från Paraguay, har försvunnit i Argentina för att sedan dyka upp i hemlandets fängelser eller återfinnas döda.

Det är mig bekant att två motståndsmän från Paraguay, Antonio Maidana och Emilio Roa, är några av dem som har försvunnit utan att kunna spåras. Jag har också varit i kontakt med en flyktingfamilj i Västerås vars dotter Sara

Grande hämtades av åtta civilklädda män, med hänvisning till att hon besökt ett möte där en socialistisk journalist hade talat.

Det finns långa listor med namn på försvunna personer som inte har återfunnits och namn på personer som är försvunna men där det blivit känt att de har avrättats.

I dag har vi i vår partigrupp fått meddelande om två barn som försvann tillsammans med sina föräldrar för fyra år sedan. Det är Umberto och Jelena Francizetti. Vi har tagit dem som "adoptivbarn" och försöker att på bästa sätt kämpa för att det skall bli bekant vart de har tagit vägen.

Jag finner utrikesministrernas svar utomordentligt seriöst. Han betonar vikten av att man fortsätter att arbeta för att bringa reda i de försvunnas öde. Det kan inte vara lätt att vara anhörig och ständigt gå och undra vad som hänt. 30 000 försvunna personer måste ha många anhöriga som är oroliga. Till sist kanske de får vetskap, genom att de försvunna återfinns döda. Det är inte precis någon gynnsam upplysning.

Utrikesministern säger: "Vi måste med beklagande konstatera att dessa ansträngningar hittills varit resultatlösa. Påtryckningarna mot den argentinska regeringen kommer att fortsätta." Hur skall detta ske? Vill utrikesministern exemplifiera, om några nya åtgärder är aktuella just nu eller inom den närmaste tiden som kan medverka till att lösa problemen med de försvunna?

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1981/82:301 om åtgärder mot de politiska förhållandena i Uruguay

Anf. 5 Utrikesministern OLA ULLSTEN:

Herr talman! Jan Bergqvist har frågat mig vad regeringen gjort under det gångna året för att uppmärksamma den bristande respekten för mänskliga rättigheter i Uruguay och vad regeringen tänker göra i fortsättningen.

Jag vill först instämma i bedömningen att en kraftig opinion mot det fortsatta förtrycket i Uruguay är motiverad. Förhållandena för de politiska fångarna i landets fängelser är särskilt upprörande.

Sverige är i dag inte medlem i FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna. Som jag framhöll för drygt ett år sedan, i samband med mitt svar då i samma fråga, begränsar detta tyvärr våra möjligheter att inom FN:s ram uppmärksamma övergreppen mot de mänskliga rättigheterna som sker i olika länder, bland dem Uruguay. I den nordiska kretsen, där jag tagit upp situationen i Uruguay senast vid utrikesministermötet i Reykjavik den 25 mars, har vi tvingats konstatera att möjligheterna att inom FN få stöd för ett internationellt fördömande av missförhållandena i detta land är små.

Regimen i Uruguay har förklarat att allmänna val skall hållas 1984. Tydligt kommer endast vissa partier att få delta och på mycket bestämda villkor, dikterade av militären. Förklaringen om allmänna val torde likafullt

Tisdagen den
30 mars 1982

---

*Om åtgärder mot
de politiska för-
hållandena i Uru-
guay*

ha bidragit till att göra regimen mindre utsatt i den internationella opinionens ögon.

Sverige har även under det gångna året inriktat sina insatser i fråga om Uruguay på att ta emot flyktingar och på att ge humanitärt bistånd till Latinamerika. Vi undersöker f. n. möjligheterna till nya kanaler för detta stöd. Uruguays regering tillåter inte internationella organisationer som Röda korset att verka i landet.

Anf. 6 JAN BERGOVIST (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka utrikesministern för svaret.

Uruguay är ett litet land, som en gång hade en lovande social utveckling. Så kom högerdiktaturen, och landet föll sönder, politiskt, ekonomiskt och mänskligt. I dag är Uruguay nog världens värsta tortyrkammare.

Victor Laborde är en ung man som deserterade från krigsmakten. Han berättar nu hur regimen utbildar militären i terror och tortyr. Han berättar om den handbok som används, där det talas om 35 zoner på kroppen och hur man där skall anbringa elektrisk tortyr så att nerver skadas. Där talas också om nedsänkning i vatten, bortslitande av naglar och andra vidrigheter. Han berättar om hur man under läkarkontroll bryter ner människor fysiskt och psykiskt.

När diktaturen för drygt ett år sedan genom en folkomröstning ville grundlagsfästa sin makt för framtiden sade folket ett rungande nej, trots att motopinionen aldrig fick chansen att verka fritt. Detta kraftiga bakslag i folkomröstningen och den internationella kritiken fick regimen att ändra sin taktik. Man öppnade en dialog, man införde en ny fackföreningslag, man tillät en del tidningar, man försökte minska antalet politiska fångar och man ville städa undan den mest iögonenfallande terrorn. Regimen försökte helt enkelt maskera förtrycket. Man låtsades öppna dörren på glänt för den fackliga och politiska friheten, men de som försöker gå igenom den dörren arresteras. På papperet står det att man kan få bilda nya fackföreningar, ordna möten och diskutera löner och arbetsvillkor, men de fackliga möten som har hållits sedan lagen kom till har slutat med att polisen har slagit till och arresterat dem som varit med på mötena.

Diktaturen försöker alltså nu att på olika sätt visa ett mänskligare ansikte, men förtrycket fortsätter. Därför är det en skandal när FN:s utsände Raphael Rivas Possada efter besök i Uruguay rapporterar om läget när det gäller de mänskliga rättigheterna och inte har ett ord att säga om tortyren eller bristen på yttrandefrihet och facklig och politisk frihet. Vad som läckt ut från FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna visar att verkligheten dementerar hans rapport. Det kommer information om nya arresteringar, ny tortyr och misshandel och nya beslut på tidningar.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1981/82:313 om behandlingen av barn vid verkställighet av beslut enligt utlänningslagen**Anf. 7** Statsrådet KARIN ANDERSSON:

Herr talman! Olle Wästberg i Stockholm har med anledning av att utlänningsförordningen nyligen ändrats frågat mig om jag vill redovisa hur många minderåriga utlänningar som fått sitta på kriminalvårdsanstalt, allmänt häkte eller polisarrest efter det att regeringen beslutat att sådant inte skall förekomma. Han har vidare frågat om jag avser att vidta ytterligare åtgärder för att förhindra att barn i framtiden spärras in i samband med utlänningsärenden.

Regeringens beslut att ändra utlänningsförordningen i fråga om att ta barn i förvar trädde i kraft den 1 februari i år.

De ändringar som har gjorts innebär ett principiellt förbud mot att ta in barn i kriminalvårdsanstalt, allmänt häkte eller polisarrest. Om det fanns synnerliga skäl kan dock undantagsvis barn placeras i sådana lokaler, exempelvis när verkställigheten av ett avlägsnandebeslut är nära förestående.

Under de ca två månader som de nya reglerna varit gällande har tre barn varit omhändertagna i kriminalvårdsanstalt, allmänt häkte eller polisarrest. Enligt vad jag har inhämtat har det varit fråga om ett par timmars frihetsberövande som ett led i en omedelbart förestående verkställighet. I alla tre fallen har barnens vårdnadshavare varit omhändertagna tillsammans med barnen.

De nya reglerna syftar till att minimera olägenheterna av ett frihetsberövande av barn. När barn måste tas i förvar skall de vistas i lämpliga lokaler. Vidare skall det i möjligaste mån undvikas att familjer splittras. De nya bestämmelserna garanterar att åtminstone en av vårdnadshavarna vistas tillsammans med barnet. Det pågår f. n. ett arbete i syfte att få fram lämpliga förvarslokaler. Enligt förordningsmotiven kan det i avvaktan på att detta arbete slutförs finnas anledning att avstå från att ta barn och dess vårdnadshavare i förvar.

Jag anser mot denna bakgrund att de ändringar som genomförts är tillräckliga och avser således f. n. inte att vidta ytterligare åtgärder.

Anf. 8 OLLE WÄSTBERG i Stockholm (fp):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret, som dock förbluffar mig. Karin Andersson säger att bara tre barn varit omhändertagna, och det bara för några timmar. Men vet inte Karin Andersson att det var – om jag minns rätt – sex barn i åldern från någon månad till tolv år som satt nästan en vecka på Sjöstugan vid Hallanstalten i samband med massutvisningen av chilenera för några veckor sedan? Känner inte Karin Andersson till det? Eller menar invandrarministern plötsligt att Sjöstugan inte är en kriminalvårdsanstalt?

Tisdagen den
30 mars 1982

*Om behandlingen
av barn vid verk-
ställighet av beslut
enligt utlännings-
lagen*

Anf. 9 Statsrådet KARIN ANDERSSON:

Herr talman! När förordningen ändrades anfördes i motivtexten att om det finns friliggande lokaler, som formellt tillhör en kriminalvårdsanstalt men som har anpassats för omhändertagande av förvarstagna barn och deras vårdnadshavare, bör det, om förvarstagna framstår som nödvändigt, under ett övergångsskede inte möta hinder att man tar i förvar också i sådana lokaler.

Det är just en sådan lokal som Sjöstugan är. Tekniskt tillhör den kriminalvårdsanstalten Hall, men praktiskt bedrivs det ingen kriminalvård där, och lokalen disponeras endast för förvar enligt utlänningslagen.

Sjöstugan är helt friliggande från Hall och helt utanför fängelsemurarna. Jag vet inte om Olle Wästberg i Stockholm varit där och sett hur det ser ut. Men det är faktiskt så att man där kan röra sig relativt fritt, både utom och inom byggnaden. Jag har svårt att tro att det är en lokal som enligt gängse begrepp skulle uppfattas som ett fängelse.

Men jag vill gärna säga att regeringen trots detta har ansett, när man antog den nya förordningen, att Sjöstugan efter den 1 juli inte längre skall användas. Man har försökt att få fram andra lokaler, som skulle vara mer acceptabla också ur allmänhetens synpunkt och med hänsyn till den kritik som kommit från allmänheten. Men fram till den tiden finns det alltså alla möjligheter för polisen enligt motivtexten till förordningen, när den bedömer det som nödvändigt att ta i förvar, att använda Sjöstugan.

Anf. 10 OLLE WÄSTBERG i Stockholm (fp):

Herr talman! Nu säger Karin Andersson att Sjöstugan vid Hall inte är något fängelse enligt gängse begrepp. En av Karin Anderssons chefstjänstemän grälade dessutom på mig i en tidning häromdagen och sade att jag ljög när jag kallade Sjöstugan för fängelse. Men den som sagt att Sjöstugan är en kriminalvårdsanstalt är ju Karin Andersson själv. Jag har här riksdagsprotokollet från den 27 oktober förra året. Enligt detta säger Karin Andersson: "Jag kommer att försöka få ett förbud i utlänningskungörelsen mot att barn placeras i fängvårdsanstalt, vilket t. ex. Sjöstugan är." Det är Karin Anderssons egna ord, direkt citerade.

Vad är det som hänt med Sjöstugan sedan oktober och som fått Karin Andersson att ändra uppfattning? Och på vad sätt har Sjöstugan anpassats för att förvara barn? Har gallren för fönstren tagits bort? Får de intagna ta emot besök av sina advokater på sina egna rum? Läser man inte längre om kvällarna? Får barnen gå ut och leka utan vakter?

Har något av detta hänt som gör att Karin Andersson ändrat sig sedan oktober?

Anf. 11 Statsrådet KARIN ANDERSSON:

Herr talman! Jag har inte ändrat mig. Jag har också protokollet från vår förra debatt. Jag har alltså redan sett till genom en ny förordning att barn i princip inte skall omhändertas på Sjöstugan. Men det står i förordningsmotiven att under en övergångsperiod, tills vi har fått bättre lokaler, kan man

använda Sjöstugan.

Sjöstugan framställs som en fruktansvärd plats att placera barn på. Jag är mycket osäker om hur mycket bättre lokaler man över huvud taget kan få, om man skall hålla barn i förvar med deras vårdnadshavare – de måste naturligtvis stå under någon form av uppsikt. Arbetet pågår för fullt för att få fram en sådan lokal. Till dess vill jag försäkra Olle Wästberg i Stockholm att barnen kanske inte far fullt så illa på Sjöstugan som Olle Wästberg vill göra gällande.

Anf. 12 OLLE WÄSTBERG i Stockholm (fp):

Herr talman! Karin Andersson sade i oktober att Sjöstugan var en kriminalvårdsanstalt. Nu säger hon att den enligt gängse begrepp inte är det. Men ingenting tycks ha hänt beträffande Sjöstugan. Det är alltså två olika besked som vi har fått.

Far då barnen inte illa på Sjöstugan? Ja, riksdagens arbetsmarknadsutskott fick i förra veckan från PBU, den psykiska barna- och ungdomsvården, i Södertälje ett brev, där det sägs att vistelse på Sjöstugan är skadlig för barns psykiska utveckling. Det sägs också att upplevelsen av att befinna sig i ett fängelse när man är på Sjöstugan är helt odiskutabel. PBU hänvisar också till den sjaskiga miljön, de låsta dörrarna, att barn övervakas när de leker och till gallren för fönstren.

Detta är den psykiska barna- och ungdomsvårdens uttalande om Sjöstugan – där man alltså ytterligare en tid skall förvara barn.

Om Karin Andersson säger att det inte går att få bättre lokaler för barn och att man kommer att fortsätta att förvara barn som inte begått något brott och vilkas föräldrar inte begått något brott i den typen av lokaler, innebär det att det är fortgående övergrepp som kommer att ske.

Jag skulle också gärna vilja veta av Karin Andersson hur många barn det är som sedan den 1 februari suttit på Sjöstugan vid Hall.

Anf. 13 Statsrådet KARIN ANDERSSON:

Herr talman! Jag har hela tiden i dag sagt att Sjöstugan i teknisk mening är en kriminalvårdsanstalt. Men jag har också försökt förklara vilka arrangemang som vidtagits för att göra förhållandena rimliga där. Och jag har också försökt att få Olle Wästberg i Stockholm att förstå att Sjöstugan ligger helt avskild och alltså är en i och för sig ganska acceptabel lokal men att vi trots det ändå inte kommer att fortsätta att använda den.

Jag kan inte säga hur många som suttit på Sjöstugan sedan den 1 februari. Jag svarade på frågan om vilka det är som suttit i häkte eller på kriminalvårdsanstalt, och dit har jag inte räknat Sjöstugan i detta sammanhang.

Anf. 14 OLLE WÄSTBERG i Stockholm (fp):

Herr talman! Nu lyckas Karin Andersson med bedriften att inom en tidsrymd på 60 sekunder säga emot sig själv.

Först säger hon att hon aldrig förnekat att Sjöstugan i teknisk mening är en

Nr 111

Tisdagen den
30 mars 1982

---

*Om behandlingen
av barn vid verk-
ställighet av beslut
enligt utlännings-
lagen*

*Om behandlingen
av barn vid verk-
ställighet av beslut
enligt utlännings-
lagen*

kriminalvårdsanstalt. Sedan säger hon att hon inte kan säga hur många barn som suttit där eftersom hon inte räknar Sjöstugan som en kriminalvårdsanstalt.

Låt oss se på vad kriminalvården själv säger om Sjöstugan! Man menar att Sjöstugan tillhör samma kategori lokaler som används för mindre lokalvårdsanstalter. Tidigare – innan den användes för att fängsla barn – användes den som halvöppen anstalt för internerade som kunde beviljas vissa lättnader. Några egentliga förändringar av byggnaden har inte skett sedan dess. Nu används den för att fängsla barn.

Om nu Sjöstugan i teknisk mening är en kriminalvårdsanstalt – och det är denna ståndpunkt som Karin Andersson tänker hålla fast vid – skulle jag gärna vilja ha reda på hur många barn som suttit fängslade där sedan regeringen beslutade att man inte skall fängsla barn på den här typen av ställen.

Anf. 15 Statsrådet KARIN ANDERSSON:

Herr talman! Jag vill bara citera vad utlänningslagkommittén sade i den här frågan. Man har diskuterat det olämpliga i att ha barn i förvar i fängelser och häkte, och sedan säger man:

”Mot denna bakgrund anser kommittén att det initiativ som tagits av polismyndigheten i Södertälje är efterföljansvärt. För inkvartering av förvarstagna disponerar denna polismyndighet vissa av KVS’ lokaler på kriminalvårdsanstalten Hall. Det gäller en halvsluten avdelning utanför centralfängelsets murar. På området finns enligt uppgift ytterligare en byggnad som skulle lämpa sig ännu bättre för det ändamål varom nu är fråga.

Fördelarna med Södertäljepolisens lösning är uppenbara. För det första kan de förvarstagna hållas avskilda från andra frihetsberövade. För det andra kan de röra sig fritt inom – och i viss utsträckning utom – byggnaden, vilket är mycket viktigt, framförallt för barn. För det tredje kan familjerna hållas ihop.”

Utredningen har alltså i full enighet fastslagit att detta är utomordentligt lämpliga lokaler. Såvitt jag förstår vill Olle Wästberg i Stockholm diskutera om vi över huvud taget skall ha kvar förvarsinstitutet i utlänningslagen. Men den frågan vill jag avfärda med en gång, därför att riksdagen i stort sett är enig om att vi skall ha denna lag. Och då måste vi på bästa sätt lösa problemet med det praktiska omhändertagandet, som blir en följd av det riksdagen har beslutat.

Anf. 16 OLLE WÄSTBERG i Stockholm (fp):

Herr talman! Att en statlig utredning har sagt att det är berömvärt att placera barn på Sjöstugan vid Hall gör inte övergreppet mot barnen ett dugg mindre. När Karin Andersson nu säger att det är en i stort sett utmärkt lokal för placering av barnfamiljer som redan befinner sig i en pressad situation, som inte har begått något brott, som inte är anklagade för något brott, står det emot den psykiska barna- och ungdomsvårdens uttalande om att detta är

en miljö som är skadlig för barnens psykiska utveckling. Detta är ändå en lokal som är ett fängelse – den har galler för fönstren.

Karin Andersson hade rätt när hon i oktober sade att Sjöstugan är en kriminalvårdsanstalt, och att den är olämplig för barn. Hon har fel när hon nu säger att det är en utmärkt lokal. Så länge man har barn på Sjöstugan är detta naturligtvis ett övergrepp. Man spärrar in barn bakom galler, med vakter. De får inte röra sig helt fritt, de får inte gå ut utan vakter, deras advokater får inte gå in i de rum där familjerna bor, då hindras de av vakterna. Detta är ett fängelse, som man i Sverige sätter barn i.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1981/82:309 om åtal för s. k. taxismitning

Anf. 17 Justitieministern CARL AXEL PETRI:

Herr talman! Kerstin Ekman har frågat mig om jag avser att föreslå en skärpning av reglerna för beslut om underlåtenhet att väcka åtal vid s. k. taxismitning.

Genom en lagändring år 1976 infördes en särskild åtalsprövningsregel för s. k. snyltningsbrott, till vilka taxismitning är att hänföra. Enligt denna regel får åtal för sådana brott ske endast om det är – som det heter – ”påkallat ur allmän synpunkt”. Formuleringen, som kom till under riksdagsbehandlingen, innebar en viss skärpning i förhållande till det förslag som hade lagts fram i den dåvarande regeringens proposition. Regeln skall enligt förarbetena tillämpas så att åklagaren vid sin bedömning skall ta hänsyn till såväl brottets art och straffets syfte som till omständigheterna vid brottets begående. Även andra omständigheter skall emellertid beaktas, däribland målsägandens intresse.

Att en särskild åtalsregel infördes för den nu aktuella brottstypen motiverades främst med önskemålet att förhindra att rättsväsendets resurser i alltför hög grad tas i anspråk för beivrande av mindre lagöverträdelser. Dessutom hade man genom olika undersökningar funnit att praktiskt taget alla snyltningsbrott begås av personer som hör till de ekonomiskt och socialt sämst ställda i samhället. När det gäller dessa människor finns det, menade man, större anledning att söka tillgodose behovet av vård och stöd än att beakta de rent straffrättsliga aspekterna.

Någon anledning att nu frågå de principiella överväganden som gjordes vid den aktuella åtalsregelns tillkomst finns enligt min mening inte. Så sent som i november 1980 uttalades samma mening av riksdagen med anledning av en motion om åtal för mindre förmögenhetsbrott m. m. I sitt betänkande i det ärendet (JuU 1980/81:9) hänvisade justitieutskottet också till att riksåklagaren år 1979 genom anvisningar till åklagarmyndigheterna hade vidtagit åtgärder för att åstadkomma en ordning som överensstämmer med vad riksdagen beslutade år 1976.

Jag anser mig inte i detta sammanhang ha anledning att gå in på några

Tisdagen den
30 mars 1982

---

*Om åtal för s. k.
taxismitning*

enskilda fall. I stort gäller såvitt jag känner till numera att praxis vid åtalsregelns tillämpning står i överensstämmelse med de intentioner som låg till grund för dess tillkomst.

Svaret på frågan är därför att jag f. n. inte överväger att föreslå en skärpning av reglerna för beslut om åtalsunderlåtelse vid taxismitning.

Anf. 18 KERSTIN EKMAN (fp):

Herr talman! Jag tackar justitieministern för svaret på min fråga.

Enligt uppgift från dem som arbetar inom taxinäringen är den s. k. taxismitningen ett icke oviktigt problem.

Vid två tillfällen har också riksdagen uttalat sig med anledning av den åtalsprövningsregel som är aktuell vid dessa s. k. snyltningsbrott. Jag är helt ense med justitieministern om att det inte finns någon anledning att frångå de principiella överväganden som gjordes vid den aktuella åtalsregelns tillkomst. Jag förutsätter då att justitieministern avser de överväganden som riksdagen gjorde.

Anledningen till min fråga är att oro finns på grund av den tolkning åklagarmyndigheten gjort vid aktuella fall. I proposition 1975/76:148 har departementschefen nämnt att åtal skall kunna väckas "bara när uppsåt att vilsleda har förelegat", t. ex. när kunden på särskild förfrågan försäkrat att han haft pengar att betala med.

Eftersom företrädare för taxiförare inför justitieutskottet uttalat sin oro för de praktiska konsekvenserna av ett genomförande av propositionen i denna del säger utskottet i betänkande 1976/77:11 att en så kraftig lagföringsbegränsande åtalsprövningsregel kan leda till ett ökat antal smitningar. Justitieutskottet stannade därför vid att välja en åtalsprövningsregel med mindre starkt begränsande effekt än den i propositionen föreslagna.

I justitieutskottets betänkande 1980/81:9 tas frågan upp på nytt. Där har man återgett ett yttrande från riksåklagaren, där det betonas att eftersom lagstiftaren stannade vid en vidare åtalsprövningsregel, är det självklart att de av departementschefen anförda fallen bör föranleda åtal.

Anledningen till att jag tagit upp frågan är att åtal ej väckts i fall där den åtalade vid resans början sagt sig ha pengar, alltså uppfyllt t. o. m. de av departementschefen önskade kriterierna. Det är extra anmärkningsvärt att även överåklagaren i detta aktuella fall ej ansett att åtal skall väckas, då han anser att detta är ett av departementschefen avsett fall som bör undgå åtal.

Jag förstår att justitieministern och jag inte kan diskutera enskilda fall, men jag utgår från att justitieministern ansluter sig till den tolkning av vad riksdagen två gånger beslutat som bl. a. riksåklagaren gjort.

En naturlig fråga är därför om justitieministern anser det angeläget att studera den praxis som är på väg att utbildas.

Anf. 19 Justitieministern CARL AXEL PETRI:

Herr talman! Som Kerstin Ekman sade kan jag inte gå in på enskilda fall. Jag har all anledning att utgå från att åklagarna vid den prövning de har att göra enligt den här bestämmelsen följer de intentioner som riksdagen har uttalat. Jag har inget material som styrker att de inte har gjort det och kan därför inte annat än understryka vikten av att vad riksdagen uttalat skall följas.

Anf. 20 KERSTIN EKMAN (fp):

Herr talman! Jag förstår som sagt att vi inte kan diskutera enskilda fall, men jag tolkar svaret så att justitieministern anser att vad riksdagen uttalat skall följas. Jag hoppas då att man följer utvecklingen och finner att praxis utbildas på det sätt som var tänkt av riksdagen.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1981/82:310 om åtgärder mot falsk nyhetsförmedling

Anf. 21 Justitieministern CARL AXEL PETRI:

Herr talman! Filip Fridolfsson har frågat mig om jag anser det erforderligt med några åtgärder för att i framtiden förhindra falsk nyhetsförmedling.

Bakgrunden till frågan är att Dagens Nyheter har publicerat en artikel i vilken man berättar att Filadelfiaförsamlingen i Stockholm har begärt tillstånd att få servera vin och sprit i församlingens lunchrum. Frågeställaren framhåller att artikeln saknar grund och att den har skadat församlingen.

Den fråga som Filip Fridolfsson ställt gäller konflikten mellan å ena sidan intresset av fri nyhetsförmedling i massmedierna och å andra sidan intresset av att enskilda inte i onödan åsamkas skada eller obehag genom innehållet i tidningsartiklar o. d.

Tryckfrihetsförordningen tillerkänner oss en vidsträckt yttrandefrihet i tidningar och andra tryckta skrifter. Den innehåller emellertid också bestämmelser som begränsar denna frihet. Bl. a. finns regler om när ett yttrande i en tryckt skrift skall anses utgöra tryckfrihetsbrott. Om någon lider skada genom ett sådant brott, har han möjlighet att få skadestånd.

Det rättsliga sanktionssystemet kompletteras för pressens del genom de frivilliga överenskommelser som har träffats mellan pressens egna organisationer. Sålunda har Publicistklubben, Svenska journalistförbundet och Svenska tidningsutgivareföreningen beslutat om vissa etiska regler, som bl. a. innehåller normer om beriktigande av oriktiga uppgifter och om rätt till genmäle. Frågan om efterlevnaden av de etiska reglerna handhas i första hand av Allmänhetens pressombudsman och Pressens opinionsnämnd.

Med nuvarande ordning ankommer det i första hand på pressens egna organ att vidta åtgärder för att undvika att oriktiga uppgifter publiceras och för att rätta till de felaktigheter som uppstår. Enligt min uppfattning fungerar

Nr 111

Tisdagen den
30 mars 1982

---

*Om åtgärder mot
falsk nyhetsför-
medling*

*Om åtgärder mot
falsk nyhetsför-
medling*

pressens självsanering på det hela taget väl.

Frågor om ansvar för yttranden i tidningar och andra massmedier utreds f. n. av yttrandefrihetsutredningen (Ju 1977:10). Bland de frågor som utredningen skall uppmärksamma nämns i direktiven frågan om en lagfäst rätt till genmäle eller beriktigande av felaktiga uppgifter. Enligt min mening finns det inte nu skäl för att vidta några ytterligare åtgärder beträffande den fråga som Filip Fridolfsson har tagit upp.

Anf. 22 FILIP FRIDOLFSSON (m):

Herr talman! Jag tackar justitieministern för svaret.

Nej till sprit i kyrkan. – Så rubricerade Dagens Nyheter för några dagar sedan en artikel om Filadelfiaförsamlingen i Stockholm. Det som stod att läsa saknade all grund eller rakare uttryckt: Det var lögn från början till slut.

Tidningen refererade från ett socialnämndssammanträde i Stockholm, och jag citerar genom att läsa innantill:

”Vid senaste mötet” – alltså socialnämndsmötet – ”fanns en enda punkt på dagordningen, – – – nämligen ansökan om sprit- och vinrättigheter till Filadelfiakyrkan.

Ansökan, som inlämnats av styrelsen för Filadelfia, avsåg servering mellan klockan 9 och 24 i lunchrummet. Lunchrummet frekventeras enbart av kyrkans 4 man starka personal, de 39 styrelsemedlemmarna samt gästgästande – – – predikanter.

”Nu har vi tröttnat på sockerdrickan”, var styrelsens motivering och bad om Guds välsignelse över Stockholms spritpolitiker.”

Så skrev DN på nyhetsplats.

Filadelfia i Stockholm är landets största frikyrkoförsamling och har nära samarbetet med I.P.-stiftelsen, som bedriver ett landsomfattande arbete för att rehabilitera alkoholister. Det är därför frågan blir så allvarlig. Många – även utomstående – stöder verksamheten, och riksdagen beslutar varje år om statsbidrag. En skandalisering av den här typen skadar tilltron till verksamheten.

Detta är alltså bakgrunden till min fråga.

Vi är alla överens om att tryckfriheten är en självklar rättighet. Rätten att tala och skriva utan censur kännetecknar demokratin. Men varje frihet innebär ansvar. När en ansedd morgontidning utsätter en organisations grund och målsättning för en falsk nyhetsförmedling, som sprider förvåning och löje bland läsarna och oro bland bröderna och systrarna i Filadelfia, har ansvarslösheten tagit överhanden. Skadan är skedd, även om en dementi kommer dagen efter.

Justitieministerns svar var långt – det längsta jag fått under alla mina år i riksdagen, och det visar att detta är en viktig fråga. Men justitieministern vill inte vidta några åtgärder.

Låt mig ställa en följdfråga:

Finns inte justitieministern det alarmerande att något sådant här kan ske, att pressen visar ett stigande lättsinne när det gäller att skandalisera enskilda och organisationer? Ingen källkontroll, ingen kollationering av sanningshal-

ten, tycks ha förekommit, åtminstone inte i det här fallet. Får man göra så här, justitieministern?

Nr 111

Tisdagen den
30 mars 1982

Anf. 23 Justitieministern CARL AXEL PETRI:

Herr talman! Jag har i mitt svar nämnt det system som finns för att pröva om man får göra på det här sättet och om verkan av att eventuellt införa rätt till genmåle och annat. Det ankommer inte på regeringen att göra uttalanden om innebörden i en viss artikel eller lämpligheten av att skriva den. Jag vill därför hänvisa till det ansvarssystem och den ordning enligt vilka frågor av den här typen prövas.

*Om begränsning
av rätten att fram-
föra äldre fartyg*

Anf. 24 FILIP FRIDOLFSSON (m):

Herr talman! Det gavs klara besked i svaret. Riktlinjerna var uppdragna för hur man skall förfara i sådana här fall.

Det kan vara farligt att angripa press och massmedier det förstår jag. Jag förstår också justitieministerns situation. Vad jag säger bryr sig ingen människa om, men om justitieministern här i riksdagen sade att en sådan här journalistik är förkastlig, att det är bedrövtligt att man i en nyhetsartikel under en trespaltig rubrik slänger ur sig sådana här lögner, då skulle det bli rubriker i tidningarna. Kan justitieministern inte slå fast att det är förkastlig journalistik att utan grund servera lögner, som skadar en folkrörelsegrupp av format och som ställer till svårigheter och orsakar oro i vida folkgrupper?

Anf. 25 Justitieministern CARL AXEL PETRI:

Herr talman! Jag tror det vore mycket farligt om justitieministrar här i landet gick in för att recensera pressen från sin plats i riksdagen. Det är faktiskt inte så det skall gå till. Jag tycker – det vill jag upprepa – att det ansvarssystem som gäller skall tillämpas. Någon uppfattning om den enskilda artikeln vill jag inte uttala här ifrån.

Anf. 26 FILIP FRIDOLFSSON (m):

Herr talman! Jag tackar justitieministern för det beskedet.

Jag föredrar att vara riksdagsman, så att jag får säga att en sådan här journalistik är förkastlig.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1981/82:312 om begränsning av rätten att framföra äldre fartyg

Anf. 27 Kommunikationsministern CLAES ELMSTEDT:

Herr talman! Med hänvisning till att den danska tremastarskonaren Elinor, som är byggd 1906, sommaren 1980 påseglades av ett svenskt fiskefartyg vid Utklippan har Torkel Lindahl frågat om jag anser det rimligt att man på något sätt inför ett ålderskriterium på fartyg för var fartyg får framföras.

I fråga om trafik med fartyg inom Sveriges sjöterritorium tillämpas 1972 års konvention om internationella regler till förhindrande av kollisioner till sjöss, de internationella sjövägsreglerna. Vissa tillägg till och undantag från konventionen är föreskrivna i sjötrafikförordningen (1962:150). Reglerna skall följas av alla fartyg oavsett ålder.

Sjötrafikförordningen möjliggör bl. a. att föreskrifter meddelas som krävs från sjösäkerhetssynpunkt och avser framförande av fartyg i trånga, svårnavigabla eller hårt trafikerade farvatten. Sådana föreskrifter avser dock fartyg med viss manöverförmåga och inte fartyg av viss ålder. Jag anser inte heller att ett fartygs ålder generellt kan tas till intäkt för dess sjövärdighet eller lämplighet i övrigt att trafikera vissa farvatten. Det avgörande är i stället fartygets allmänna skick och utrustning. Det förhållandevis lilla antal olyckor som inträffar visar att vårt nuvarande system fungerar bra.

Trots de rigorösa bestämmelser som gäller fartygens utrustning och manövrering i vissa situationer är det tyvärr inte möjligt att helt undvika olyckor. Att införa ålderskriterium för var fartyg får framföras skulle enligt min mening enbart innebära ytterligare krångel och en diskriminering av äldre fartyg utan att säkerheten gynnas.

Anf. 28 TORHEL LINDAHL (fp):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret på min fråga.

Det var en passus i haveriutredningen beträffande den kollision som den danska tremastarskonaren Elinor råkade ut för som föranledde frågan. De som med stora uppoffringar försöker hålla gamla och intressanta fartyg levande blev oroad och undrade om deras arbete skulle bli ännu svårare. Mot den bakgrunden vill jag säga att jag anser statsrådets svar mycket tillfredsställande och tackar än en gång.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 1981/82:157 om Sveriges ekonomiska zon i Östersjön

Anf. 29 Handelsministern BJÖRN MOLIN:

Herr talman! Jens Eriksson har frågat vad justitieministern ämnar vidta för åtgärder för att lag och ordning skall komma att gälla i svensk ekonomisk zon. Interpellationen har överlämnats till mig.

Efter bemyndigande av riksdagen och efter överläggningar med berörda stater om gränsdragning och fiskerätter beslutade regeringen att utvidga den svenska fiskezonen i Östersjön och i Skagerack fr. o. m. den 1 januari 1978. Regeringen har därefter utfärdat föreskrifter om gränserna för den utvidgade fiskezonen. Enligt gällande bestämmelser får yrkesfiske från utländskt fartyg hemmahörande i Finland, Polen, Sovjetunionen, Tyska demokratiska republiken och medlemsstat i Europeiska ekonomiska gemenskapen bedrivas i den svenska fiskezonen efter tillstånd av fiskeristyrelsen. Dessutom får

norska fartyg fiska i den svenska Skagerackzonen.

Utvidgningen av fiskezonen medförde ett behov av övervakning för kontroll av att fiske i den svenska zonen inte bedrivs i vidare mån än som följer av träffade avtal med övriga länder och den nyssnämnda tillståndsgivningen.

Huvudansvaret för övervakningen av den utvidgade fiskezonen åligger tullverkets kustbevakning. Dock förutsätts ett nära samarbete med fiskeristyrelsen för bl. a. information om fisketillstånd och rapportering av fiskefartygs inpassering och utpassering i zonen och om fångster.

För övervakningen tillfördes tullverkets kustbevakning ökade resurser i form av extra fartygsbesättningar och förstärkt central och regional ledning samt tillgång till ytterligare ett spaningsplan för att göra övervakningen inom den utvidgade zonen effektiv redan i inledningsstadiet. Under de närmaste följande budgetåren erhöll kustbevakningen två nya utsjöbevakningsfartyg jämte besättningar till dessa samt förstärkta personalresurser på vissa sambandscentraler för att klara de ökade arbetsuppgifterna i samband med övervakningen i den svenska fiskezonen.

De grundläggande bestämmelserna om kustbevakningens befogenheter vid fisketillsynen finns i en kungörelse från år 1955. Bestämmelserna innebär sammanfattningsvis skyldighet för kustbevakningen att utöva tillsyn över efterlevnaden av gällande bestämmelser om fiske. Vid tillsynens bedrivande får bl. a. undersökas fisk och fiskredskap. Kustbevakningstjänsteman har också befogenhet att ta fångst, redskap och båt i beslag.

Enligt tillämplad internationell praxis anses kustbevakningen ha, trots att uttryckliga föreskrifter saknas, rätt att stoppa utländska fartyg för att kunna utöva sin befogenhet att undersöka fångst m. m. På samma sätt har man ansett sig kunna inbringa fartyg till svensk hamn för utredning genom polis- och åklagarmyndighets försorg.

Enligt vad jag har inhämtat har kustbevakningen bedrivit havsövervakningen i den svenska fiskezonen med stor effektivitet.

Under den tid som förflutit sedan fiskezonen utvidgades i Östersjön har kustbevakningen observerat drygt 8 000 utländska fiskefartyg i zonen. Antalet prejade och kontrollerade fartyg uppgår till närmare 600. Av dessa har drygt 200 konstaterats fiska utan tillstånd.

Det bör i sammanhanget nämnas att då åtalbar gärning begåtts på utländskt fartyg utom riket fordras regeringens förordnande om forum i brottmål i de fall då reglerna i rättegångsbalken inte direkt anger vid vilken domstol åtal skall väckas. Enligt vad jag inhämtat från chefen för justitiedepartementet har beslut om sådana förordnanden meddelats i närmare 100 fall sedan år 1979. Inom justitiedepartementet utreds f. n. om man bör införa en regel som gör att forumfrågan i dylika fall kan lösas utan att åklagaren behöver inhämta förordnande från regeringen.

Straffsatsen för olaga fiske är böter eller fängelse i högst sex månader. Dessutom kan fångst och redskap förverkas. Under åren 1980 och 1981 har utdömda dagsböter enligt uppgift från kustbevakningen varierat mellan 20 och 120. Dagsböternas storlek har varierat mellan 10 och 70 kr. Fängelse-

Tisdagen den
30 mars 1982

*Om Sveriges eko-
nomiska zon i
Östersjön*

straff har inte utdömts i något fall. Däremot har i flertalet fall fångst och redskap förverkats.

Regeringen har i en nyligen avlämnad proposition (1981/82:114) med förslag till lag om tullverkets medverkan vid polisiär övervakning föreslagit att tullverkets kustbevakning skall utrustas med befogenheter som gör det möjligt för den att bedriva en effektivare övervakning till sjöss. I propositionen föreslås bl. a. att kustbevakningstjänsteman skall tilläggas samma befogenheter som enskild polisman har enligt rätttegångsbalken att hålla förhör och vidta annan åtgärd innan förundersökning om brott hunnit inledas, att gripa någon mot vilken förekommer skäl till anhållande, att ta med den som är på plats där brott har förövats till förhör och att verkställa husrannsakan i särskilt angivna fall. Om det är nödvändigt för att dessa befogenheter skall kunna utövas, får kustbevakningen stoppa och visitera fartyg eller inbringa det till svensk hamn. Den nya lagen, som föreslås träda i kraft den 1 juli 1983, ger ökade möjligheter för kustbevakningen att ingripa vid överträdelse mot fiskebestämmelserna. Detta kan på sikt verka i positiv riktning i fråga om antalet överträdelser av de aktuella bestämmelserna.

Anf. 30 JENS ERIKSSON (m):

Herr talman! Jag tackar handelsministern för svaret. Det var ett svar som inte gör mig särskilt glad, och säkert inte någon annan heller som är rädd om svenskt fiske och ser det som en stor tillgång.

Handelsministern säger att kustbevakningen tillförts ökade resurser – detta för att göra övervakningen effektiv redan i inledningsskedet. Jag tror inte att det är resurserna det i första hand hänger på. Om man ser på tillgängliga fartyg, kan man konstatera att det finns fem stora tullkryssare som har ett displacement på mer än 50 ton, 12 i storleken mellan 20 och 37 ton och 28 i varierande storlek mellan 12 och 20 displacementton. Utöver dessa finns ett antal s. k. racerbåtar.

Jag har inte räknat med de två stora båtar som byggdes speciellt för övervakningen av Östersjön. Det är jättar på 375 displacementton, och de lär enligt uppgift ha kostat över 40 milj. kr. per styck. De byggdes vid Karlskronavarvet 1980 och 1981. Dessa fartyg har visat sig ej fylla de krav som ställs vid havsövervakning. Det kan f. n. ej fastställas när fartygen kan sättas in i fiskezonsövervakningen. För 88 milj. kr. kunde man ha fått flera effektiva och användbara bevakningsfartyg. Men det är kanske fel att gråta över spilld mjölk.

Jag har heller inte räknat med miljöskyddsfartygen Tv 01, Tv 02, Tv 03 och Tv 04, av vilka de tre förstnämnda är ombyggda havstrålare och handelsfartyg med långa gångtidsresurser och som kan utgöra ett bevakningskomplement i den svenska fiskezonen. Dessa fartyg är endast beredskapsutrustade med begränsade driftanslag. Man har inga pengar till olja.

Här finns alltså bortsett från de två stora, Tv 171 och 172, ett bra båtmaterial. Båtarna är bemannade med kunnigt och duktigt folk. Handelsministern säger:

”Enligt vad jag har inhämtat har kustbevakningen bedrivit havsövervak-

ningen i den svenska fiskezonen med stor effektivitet.”

Ja, man har varit effektiv, och man har varit det på så sätt att man konstaterat och rapporterat ett stort antal överträdelser. Men överträdelserna ökar därför att man inte har befogenhet att beivra dem. Den svenska kustbevakningen kan inte föra i land en båt som förbrutit sig i svensk fiskezon. Det beror i så fall på om båten har lust att följa med in godvilligt. Felet är att man inte gett kustbevakningen befogenhet att fullgöra sitt värv, dvs. att föra i land dem som förbryter sig.

Det är den ena sidan av saken. Den andra sidan är straffpåföljden.

Jag har erhållit 16 domstolsutslag från Ystads tingsrätt. Domarna har fällts den 5 och 19 mars i år. Där kan jag konstatera att det har kostat den danska fiskebåten S 189 2 450 kr. att tjuvfiska fyra gånger i svensk ekonomisk zon. NF 89 fick betala 1 680 kr. för motsvarande förseelse – alltså fyra gånger. Att tjuvfiska tre gånger i svensk zon kostade S 418 2 700 kr. och FN 405 3 000 kr.

Att tjuvfiska en gång kostade t. ex. R 197 400 kr. och R 101 500 kr. I ett enda av de 16 fallen har fångsten förverkats, men i inget fall redskapen. Fångsten var värd 2 325 kr.

Det är litet skillnad mot vad som tillämpas i andra länder. Jag har i min interpellation gett exempel på vad det kostar.

Är man inte i Sverige intresserad av att slå vakt om vårt fiske? Inte ens en handelsminister från det stora ”feskeläget” Göteborg tycks ha den ambitionen. Det är inte bara på övervakningens område det brister. Det gäller också inom andra områden, såsom beträffande tullar och prisregleringsavgifter. Men eftersom min fråga gäller tillsyn och övervakning kan de spörsmålen inte tas upp här. Jag lovar dock att återkomma i de frågorna.

I sitt svar säger handelsministern vidare: ”Enligt gällande bestämmelser får yrkesfiske från utländskt fartyg hemmahörande i Finland, Polen, Sovjetunionen, Tyska Demokratiska Republiken och medlemsstat i Europeiska ekonomiska gemenskapen bedrivas i den svenska fiskezonen efter tillstånd av fiskeristyrelsen. Dessutom får norska fartyg fiska i den svenska Skagerackzonen.”

Jag vill påminna om att även danska fiskefartyg enligt 1966 års överenskommelse har rätt att utan särskilt tillstånd fiska i svensk zon i Skagerack.

F. ö. är inte förhållandena bättre i Skagerack och Kattegatt än i Östersjön. I ett PM från den 16 november 1979 skriver kustbevakningsinspektör Tor Schött:

”Danska fiskare, som bryter mot svenska bestämmelser i Kattegatt mellan 3–12 nm från baslinjen kan ej lagföras i Danmark om de ej samtidigt förbrutit sig mot danska bestämmelser. Enligt 1933 års konvention kan de ej heller lagföras i Sverige (11 §). Endast behörig anmälan skall göras till Danmark.

Om en dansk och en svensk fiskebåt fiskar hummer på förbjuden tid 3,5 nm från svenska baslinjen åtalas svensken, dansken går fri. Danmark har nämligen inget hummerförbud.

Danskar och norrmän skulle enligt vissa lagtolkare få använda sprängämne och harpungevär i Skagerack intill 4 nm från baslinjen (FS:8 §), medan det för svenskar är förbjudet var de än befinner sig på världshaven (FS 23 §). I Kattegatt är det enligt samma tolkning fritt fram för danskarna intill 3 nm från kusten med alla fiskemetoder som ej är förbjudna i Danmark.

Tyvärr har vi som är huvudansvariga för havsfiskeövervakningen icke märkt några resultat än på denna punkt.

Det är utomordentligt svårt för mig att med ledning av utfärdade författningar instruera personalen hur fisketillsynen skall bedrivas och personalen har en mycket svår uppgift ute till sjöss.

Jag tror det skulle vara av värde om någon som verkligen sysslar med havsfiskeövervakning fick vara med när överenskommelser träffas och bestämmelserna utfärdas."

Jag har frågat justitieministern vilka åtgärder han ämnar vidta så att lag och ordning kommer att gälla i svensk zon. Jag kan endast upprepa min fråga till handelsministern.

Det svar jag fått här i dag är endast en redovisning av den maktlöshet och det ringa intresse som finns för att slå vakt om svenskt fiske. Handelsministerns tro att besluten i samband med proposition 1981/82:114 på sikt skall verka i positiv riktning i fråga om antalet överträdelser av de aktuella bestämmelserna inger mig inga större förhoppningar. Det fordras andra tag, och jag skulle vilja ha ett besked, om handelsministern är beredd att ta de tagen.

Anf. 31 Handelsministern BJÖRN MOLIN:

Herr talman! Jag tror inte att det finns någon skillnad mellan Jens Eriksson och mig när det gäller ambitionen att slå vakt om svenskt fiske och dess rättigheter. Möjligen skiljer vi oss när det gäller metoderna.

Jag sade i mitt interpellationssvar att övervakningen av den svenska fiskezonen sker på ett effektivt sätt och att man har en rimlig rapportering av förekommande överträdelser av fiskezonsbestämmelserna. Jag kan inte hålla med interpellanten när han talar om maktlöshet på det här området.

Jag nämnde också i mitt interpellationssvar att vi nyligen på riksdagens bord har lagt en proposition, som ger kustbevakningen polisiära befogenheter. Däri ingår bl. a. att gripa den mot vilken det förekommer skäl till anhållande och att ta med den som är på plats där brott har förövats till förhör. Det innebär alltså att kustbevakningens personal kommer att få samma möjligheter som polisen att t. ex. ta med en båt som är misstänkt för brott mot dessa bestämmelser in till land för förhör. Jag hoppas att interpellanten har noterat detta, som jag f. ö. har nämnt redan i svaret.

När det gäller de aktuella straffbestämmelserna tror jag att dessa i och för sig får betraktas som normala med tanke på svensk lagstiftning i övrigt. Jag tror inte att det är möjligt att göra någon direkt jämförelse med straffsättningen i andra länder utan att man också har med i bilden hela

straffsystemet i länderna i fråga. Förverkandet av fångst och redskap kan ofta vara en nog så kännbar sanktion mot dem som överträder bestämmelserna. Vi menar självfallet att man skall se allvarligt på olaga yrkesfiske. Enligt min mening är våra straffbestämmelser tillräckliga redskap, men vi får naturligtvis hålla ett öga på domstolspraxis i det här sammanhanget och se vilka straff som med stöd av bestämmelserna utmäts. Skulle praxis i domstolarna inte överensstämma med de intentioner som ligger bakom straffbestämmelserna, får man överväga att införa en strängare straffskala för olagligt yrkesfiske.

Anf. 32 JENS ERIKSSON (m):

Herr talman! Jag noterar med tillfredsställelse att handelsministern inte har någon annan åsikt än jag när det gäller att skydda svenskt fiske. Problemet är ju att man inte kan beslagta fångst och redskap, då man inte får båtarna att gå in till land. I stället fortsätter besättningarna på båtarna att fiska, eftersom detta är mer lönsamt än att gå in i svensk hamn. I dag finns det ju inte några maktmedel att tvinga båtarna att göra detta.

Saken är också allvarligare än man kan tro. Förra veckan inträffade ett intermezzo. En kustbevakare blev hotad till livet, när han bordade en dansk fiskebåt. Vederbörande heter Roland Andersson och var på Tv 276. Det gäller inte bara att skydda svenskt fiske utan också att skydda dem som är anställda vid kustbevakningen. Så allvarligt har det hela blivit. Det räcker inte längre med att kustbevakarna blir utskrattade av utländska fiskare, som bara fortsätter att fiska, trots att de blivit uppbringade. Nu hotas kustbevakarna till livet, om de försöker att gå ombord. Det blir så, när man inte har någon rätt att vidta åtgärder mot dem som bryter mot lagen.

Anf. 33 Handelsministern BJÖRN MOLIN:

Herr talman! Genom den nyligen framlagda propositionen om polisiär befogenhet för tulltjänsteman kommer ju kustbevakningens befogenheter i samband med havsfiskeövervakningen att utvidgas just på det sätt som Jens Eriksson efterlyser. Detta medför att kustbevakningens möjligheter att upprätthålla laglydnaden ökar. Det här utesluter naturligtvis inte att man kan överväga ytterligare åtgärder för att effektivisera kontrollen, om så skulle bli nödvändigt. De närmast ansvariga myndigheterna, generaltullstyrelsen och fiskeristyrelsen, följer självfallet utvecklingen.

Anf. 34 JENS ERIKSSON (m):

Herr talman! Jag vill göra handelsministern uppmärksam på att när svenska fiskebåtar fiskar i norsk zon, skall de ha lejdare som underlättar för bevakningstjänstemannen att gå ombord. Man är skyldig att ge honom mat och ha en koj där han kan ligga och sova, om han behöver det. Våra kustbevakare däremot möts av piassavakvaster och hotas till livet. Det är alltså litet skillnad på vad som gäller i vår zon och i andra länders zoner. I de senare lyckas man upprätthålla respekten. Jag tror att vi får ta till andra medel, om vi skall kunna klara problemen i vår ekonomiska zon. Det går inte

längre att hålla på som vi nu gör, för då får vi problem inom den svenska fiskezonen. Jag hoppas verkligen att handelsministern har möjlighet att ge sina kustbevakare befogenheter att beivra överträdelserna, så att dessa inte fortsätter som hittills och till slut blir lönsamma.

Anf. 35 Handelsministern BJÖRN MOLIN:

Herr talman! I den här debatten har jag försökt att säga att det förslag som ligger på riksdagens bord ger kustbevakningen just de befogenheter som Jens Eriksson efterlyser. Vad Jens Eriksson begär är alltså redan effektuerat genom den proposition som riksdagen inom kort skall behandla och som jag naturligtvis hoppas att riksdagen kommer att bifalla.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Föredrogs och hänvisades

Propositionerna

1981/82:162 till justitieutskottet

1981/82:163 till lagutskottet

1981/82:164 till konstitutionsutskottet

1981/82:165 till näringsutskottet

1981/82:172 till socialutskottet

13 § Föredrogs men bordlades åter

Kulturutskottets betänkande 1981/82:19

Trafikutskottets betänkanden 1981/82:19, 20, 23 och 25

Jordbruksutskottets betänkande 1981/82:22

14 § Anmälades och bordlades

Propositionerna

1981/82:77 Formerna för den kyrkliga lagstiftningen m. m.

1981/82:125 Förslag om tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82.

1981/82:135 Förslag till ny lagstiftning om utländska förvärv av svenska företag m. m.

1981/82:157 Flexibel skolplanering m. m.

1981/82:167 Ändringar i skollagen (1962:319) m. m.

1981/82:171 Revisors kompetens m. m.

1981/82:176 Garantier för nordiska projektinvesteringslån

1981/82:185 Exportverksamhet m. m. inom luftfartsområdet

1981/82:188 Förslag till lag om ändring i lagen (1902:71 s. 1), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar, m. m.

15 § Anmälades och bordlades

Redogörelse

1981/82:18 Redogörelse från svenska delegationen vid Europarådets parla-

mentariska (rådgivande) församling rörande församlingsmötena under tiden maj 1981–januari 1982 (33:e sessionen)

Nr 111

Tisdagen den
30 mars 1982

16 § Anmäldes och bordlades

Skatteutskottets betänkande

1981/82:53 Skogsvårdsavgiften (prop. 1981/82:100) (förnyad behandling)

*Meddelande om
frågor*

Socialförsäkringsutskottets betänkande

1981/82:14 Studiestöd (prop. 1981/82:100) (förnyad behandling)

Arbetsmarknadsutskottets betänkanden

1981/82:20 Anslag till Arbetsmarknadsdepartementet m. m. (prop. 1981/82:100)

1981/82:21 Arbetsmarknadspolitiken (prop. 1981/82:100)

17 § Anf. 36 TALMANNEN:

Jag får meddela att på morgondagens föredragningslista uppförs *dels* trafikutskottets betänkanden 19 och 20 främst bland två gånger bordlagda ärenden, *dels* omedelbart därefter skatteutskottets betänkande 53 och socialförsäkringsutskottets betänkande 14.

18 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 30 mars

1981/82:327 av *Tore Nilsson* (m) till statsrådet *Ulla Tillander* om religionsundervisningen i gymnasieskolan:

I december 1981 tog riksdagen ett beslut som nu visat sig innebära att religionskunskapen mister en halv timme i veckan för två tredjedelar av eleverna i gymnasieskolan. Beslutet om nedskärningarna slår igenom först 1984/85 men har redan väckt stor uppmärksamhet och starkt klandrats.

Avser skolministern att ånyo aktualisera frågan i syfte att åstadkomma en rättelse till religionsämnets fördel i gymnasieskolan?

1981/82:328 av *Sture Palm* (s) till kommunministern om kommunala indelningsändringar:

Gällande lagstiftning beträffande ändring av rikets indelning i kommuner, landstingskommuner och församlingar skapar i vissa fall stora problem för de lokala partiorganisationerna.

Detta gäller bestämmelserna som föreskriver att det, om särskilda skäl finns, kan fattas beslut om t. ex. en kommunindelning mindre än ett år innan delningen skall träda i kraft – dock anges som en lägsta gräns åtta månader

Tisdagen den
30 mars 1982

*Meddelande om
frågor*

före ikraftträdandet.

Denna snäva tidsgräns är i berörda fall till uppenbart men för upprätthållandet av den kommunala demokratins principer och försämrar starkt de politiska partiernas arbetsmöjligheter – speciellt under valår.

I de fall där denna fråga har aktualitet skapar denna undantagsregel oro och stor osäkerhet hos samtliga berörda. Därför borde huvudregeln, som stipulerar tolv månader mellan beslut och ikraftträdande, gälla utan undantag.

Med hänvisning till det anförda vill jag till kommunministern rikta följande fråga:

Är kommunministern – mot bakgrund av kravet på en väl fungerande demokrati – beredd att ta initiativ till ändring av lagen om rikets indelning i kommuner, så att beslut om större indelningsändringar som berörs i lagen måste fattas senast tolv månader före ikraftträdandet?

1981/82:329 av *Elvy Nilsson* (s) till ekonomi- och budgetministern om bryggeriet i Torsby:

Vid ett extra sammanträde med Pripps styrelse under fredagen fattades beslut om nedläggning av bryggeriet i Torsby med omkring 50 anställda. När beslutet angående bryggeribranschens samordnings- och strukturplan togs av riksdagen i december 1978 uttalades bl. a. att särskild hänsyn skulle tas till regionalpolitiska synpunkter och till sysselsättningsaspekter. Detta uttalande har också dåvarande budgetminister Mundebo vid flera tillfällen hänvisat till i svar på frågor i riksdagen som gällt Torsbybryggeriets nedläggningsplaner. Han har därvid förutsatt att riksdagens uttalande skulle vara vägledande vid styrelsernas hanterande av frågan, vilket borde ha inneburit att ingen nedläggning fick ske förrän alternativ sysselsättning i någon form tillskapats i Torsby. Så har inte skett – tvärtom är Torsby kommun hårdare drabbad än någonsin tidigare, f. n. med bl. a. flera företagskonkurser och mycket hög arbetslöshet.

Min fråga till budgetministern är därför följande:

Vilka åtgärder ämnar budgetminister Rolf Wirtén vidtaga för att förhindra Prippskoncernen att lägga ner bryggeriet i Torsby?

19 § Kammaren åtskildes kl. 16.06.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert